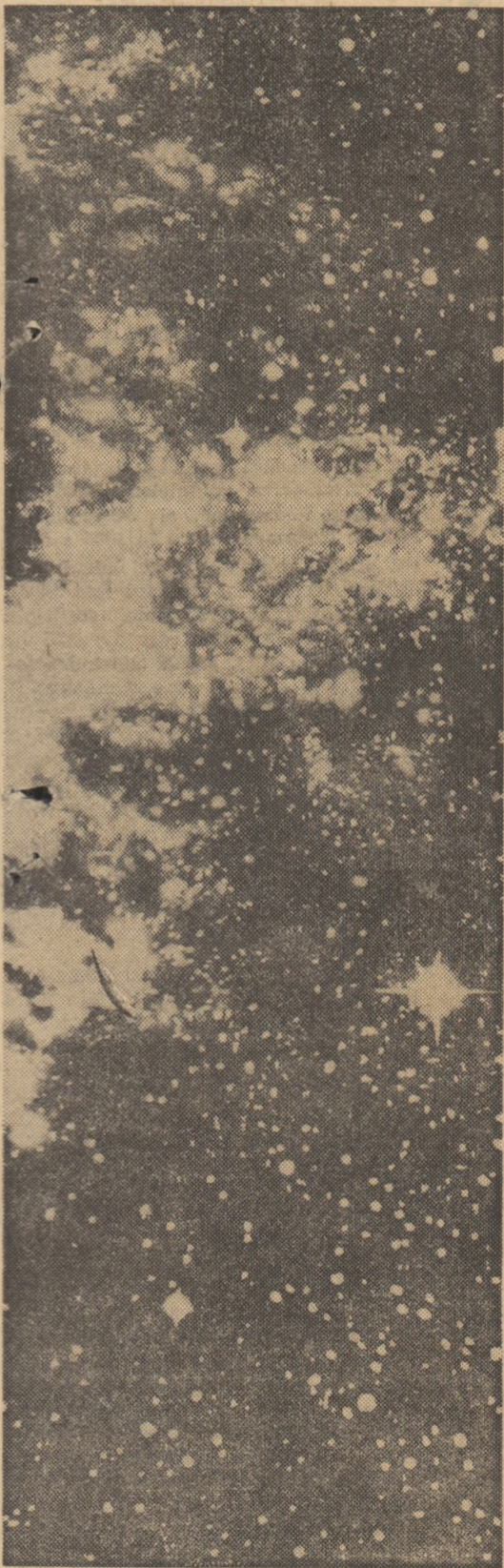

VEAIC MOU

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini - 1 leu

**Ce e
în cer?**

**A vorbi
pentru
a fi înțeles**

**Ochelarii
de soare și
nesiguranța
femeilor**

**În familie
și
fără familie**

**Virtuțile
talaso-
terapiei**

25

ANUL XXV
(1266)
20 Iunie 1969

Mihail Portov :

Dimineața în curte (Linogravură)

MONOLOGURI CU VILEGIATURISTI

Specia și speciemenele ei

...Cu ce să încep? A da, ca buza asta despre care spun că mi-a crăpat-o vîntul de nord.

Dar, între noi, ce-i poate căzuna unui bărbat vîntul de nord? Nimic! Buza mi-a crăpat-o o vilegiaturistă și barem dacă ar fi fost cu o lovitură de pumn sau cu o piatră, mai calea-valea, dar mi-a făcut pocinoșul cu un toc cui; darul avea de fapt cu totul altă adresă și a fost expediat de către minuața unei femei tinere și frumoase, cu o coafură ca o imensă jerbă roșie și gura ca un cîmp de mai în floare. Știi, femeia aceea care mergea spre plajă unduindu-și trupul ca o coadă de pisică. Într-o zi m-a întrebat dacă nu e mai șic decît Kata, tot din banda ei. Kata avea un mers de gîscă, mădăia ca o rață și ridea ca o iapă. Eu, bine crescut, i-am răspuns: dați-mi voie, am onoarea și așa mai departe, în sfîrșit, o grămadă de cuvînte frumoase, cum că ea, aia de-și unduia trupul ca o coadă de pisică, avea o talie s-o cuprinzi în palme, în timp ce cealaltă, căreia îi fusese adresat pantoful cu toc cui, de care am amintit mai sus, dimpotrivă, avea o talie cu neputință de cuprins: trebuie să te învîrți în jurul ei și să faci și o pauză pentru masa de prînz. Auzind aceste vorbe de laudă, interlocutoarea mea și-a făcut gurița mică, ca un arpagic, a scos un suspin imperceptibil și mi-a spus că se cunoaște imediat că am fost ofițer. Înainte de a se apropia de banda ei, care ajunsese pe plajă, s-a întors brusc spre mine și mi-a dat o sărutare pe obraz.

Ce mai, o neroadă! A fost ca un trăznit. Am simțit că un fior fierbinte mă învăluie din creștet pînă-n virful degetelor și-mi arde tălpile. Vilegiaturistele din vara aceea m-au umplut de griji, de plictiseli de tot felul, iar drept amîntire mi-au lăsat o buză crăpată, un acoperiș dărîmat și altele de același fel.

Da, vilegiaturistii ăștia sînt un neam de oameni pestriți. Pe unii nici nu-i simți că umblă prin curte și dorm sub acoperișul tău. Sînt o adevărată comoară, nu vilegiaturisti. Am avut și noi doi de ăștia: soț și soție. Bărbatul, cum a venit, s-a uitat unde țin găleata și hîrdăul și cît timp au stat la noi a fost mereu apă în casă, încît atunci cînd voiam să facem baie, n-aveam decît să aprindem focul. După cîteva zile a găsit toporul și buștenii și, întrucît acasă obișnuia să crape lemne pentru nevastă-sa, am avut totdeauna cu ce încălzi cuptorul. Pe la noi se folosește ca lemn de foc ienuș-părul. Am tras cu coada ochiului cînd

a scos primul butuc din grămadă. La început s-a întins împrejurul lui, ca un ciine în jurul unui arici, temător de șepii dihaniei, apoi a prins însă curaj și a început să scrieze cu toporul deasupra capului. Era un om călît, a sesizat esența lucrurilor.

Dar și nevastă-sa era foarte politicoasă, foarte hîniștilă și oricînd gata să ne dea o mîină de ajutor. Bătrîna mea s-a supărat chiar: nu face să spele vasele și să-și strice mîinile. Dar cealaltă nici n-a vrut să audă. Uneori, totuși, bunădoința ei îi juca festa. Într-o zi, eu și nevasta trebuia să ieșim la cîmp. Și ce să vezi, vilegiaturista noastră intrase ca în pămînt. Se dusese să inhame calul la căruță. Dar o orășeană tot orășeană rămîne: gura hamului o potrivise ca rai de lume, curelușa care trebuia să stea pe nasul calului ajunsese între urechi și minase calul între hule cu capul înainte. Văzuse ceva asemănător la vînzătorii ambulanți de legume de la oraș, dar caii noștri sînt dresați altfel. În afară de asta, restul a fost însă în regulă pentru că importantă era dorința ei de a ne da o mîină de ajutor, fără aere de cuconiță. Important era că nu ne spunea: — În definiție sintezi și voi oameni. Celor care o spun sau te lasă s-o înțelegi, prin atitudine lor, zăvoarește-le casa cu șapte lacăte; nu există pe lumea asta porci mai mari. Știu eu ce spun!

Alt specimen de vilegiaturist e cel care abia s-a mutat la oraș, n-a uitat încă limbajul țărănesc și nu l-a învățat încă pe cel orășenesc. Eu l-am botezat Tîncul-Pămîntului. Cînd un fost consătean îi vorbește ca la țară, el îl privește de sus, înșepat și întrebă mereu: — Ce-ce-ce? Se teme de orice: de cîini, de gardurile de piatră, de urzici, iar cînd dracii de băieți se furîșează, noaptea, sub ferestre și-i strigă: — Dormi? Bine, n-ai decît să dormi, el le răspunde cu o voce de vițel răgușit: — Dorm...

Femeile din specia asta au o singură grijă: tenul și unghiile, iar unghiile le au atît de lungi de parcă s-ar pregăti să locuiască în copaci. Țin să-ți aducă aminte, mereu și apăsător, de unde vine: „La noi, la Tallin”, „La noi, la Kingissepp” și încep să-și înșire lista cunoștințelor lor, bolile de care suferă și cu cine se culcă. Dar chiar cînd tac, gurițele lor scot un fel de melodie, niște sunete nearticulate și bizare, ba uneori chiar și cuvinte. Nu-și scot niciodată ochelarii negri înainte de miezul nopții, deși la Mahu perioada nopților albe e scurtă. De obicei sînt tinere și n-au nimic, nimic în cap.

Nu se plictisesc pur și simplu, ci suferă de „spleen”. De altfel, cred că și eu dacă aș sta ceasuri întregi cu ochii zgîlțit în fața oglinzii, deasupra a cincizeci de borcane cu alifii, m-aș rădita de spleen și m-aș plînge că „în țara asta” sînt numai ienuperi și m-aș întreba: — Dar civilizația unde e? Să vezi, însă, „civilizația” unei asemenea democrație, cînd vine și-ți cere grăsețind: — Gazdă, vreau și eu un peștișor, și tu îi întinzi o bucată de focă uscată. Pe loc îi curăță pielea și își înfige dințișorii în partea cea mai fragedă, chiar în fața ta. În clipa aceea, ochelarii nu mai sînt buni de nimic și recunoști numaidecît că-i de la coada vacii.

Iuhan Smuul

REVISTA REVISTELOR

„Inostrannaia literatura” despre „Ingerul a strigat”

Sub semnătura lui Kirill Kovaldjin, revista sovietică de literatură universală „Inostrannaia literatura” (nr. 5/1969) a publicat recent o recenzie la romanul lui Fănuș Neagu „Ingerul a strigat”.

Reproducem mai jos cîteva pasaje din această recenzie, intitulată „Al treilea strigăt vestește nașterea”.

Kirill Kovaldjin scrie: „Noul roman al lui Fănuș Neagu „Ingerul a strigat” este un mozaic de nuvele, reunite prin unitatea temei interioare. Fiecare nuvelă ar putea fi o povestire independentă, ca de pildă istoria Evei. „Pe jumătate moartă de foame, ea se înfățișează, spre sfîrșitul războiului, în casa părinților lui Eugen Fulga, le spune că e soția lui și le susține credința în întoarcerea fiului așteptat de trei ani, întrucît a fost dat dispărut. Eugen se întoarce, în sfîrșit, dar n-o recunoaște pe Eva... Se dovedește că abia o cunoștea, că dînsa mințise, pentru ca să nu moară de foame. Dar, dorind un soț, l-a așteptat cu credință adevărată și a slujit cu abnegație casa ce i-a dat adăpost. Apoi devine, într-adevăr, soția lui Fulga...”

După ce relevă rolul personajului principal Ion Mohrianu, destinul lui tragic, tulburător și semnificativ pentru o întreagă epocă nu numai din istoria țării noastre, ci din istoria întregii umanității, autorul recenziei semnalează cîteva particularități stilistice ale cărții.

În sfîrșit, Kirill Kovaldjin se oprește asupra oralității stilului, asupra artei de portretist a romancierului român, artă caracterizată de o asprime virilă, pentru a încheia astfel:

„...Scris cu strălucire și forță, romanul plin de talent al lui Fănuș Neagu „Ingerul a strigat” a fost recunoscut de critica românească și de cititori ca una din cele mai importante opere din ul-

cartea
cartea cartea
cartea cartea cartea
cartea cartea cartea cartea
cartea cartea cartea cartea
cartea cartea cartea cartea
cartea cartea cartea cartea
cartea cartea cartea cartea

timii ani și distins cu premiul Uniunii Scriitorilor din România pe 1968”.

EDITORIALE

Anatole France in limba rusă

Opera marelui scriitor francez a trezit interesul oamenilor de cultură din Rusia încă de la sfîrșitul secolului trecut, dar cenzura țaristă a interzis, în 1893, traducerea volumelor „Ospătăria la regina Pédaugue” și „Opiniile lui Jérôme Coignard”. Abia în 1905 a apărut primul roman din ciclul „Istorie contemporană”, iar doi ani mai tîrziu a început publicarea unei ediții în douăsprezece volume, care avea să fie terminată în 1911. Ediția cuprindea întregul ciclu al „Istoriei contemporane”, „Grădina lui Epicur” și altele, dar volumele interzise de cenzură în 1893 și „Insula pinguinilor” nu au putut vedea lumina tiparului nici atunci.

Edițiile sovietice din opera lui Anatole France cuprind nu mai puțin de 270 de titluri, apărute între 1917—1965. Celebra nuvelă a scriitorului francez „Crainquebille” a cunoscut 32 de ediții, „Insula pinguinilor” 17, iar „Revolta ingerilor” 13.

„Insula pinguinilor” a fost prima carte tipărită de „Biblioteca de literatură universală”, întemeiată de Gorki, în 1919, iar în 1925, colecția „Probleme sociale” a tipărit pentru prima dată „Opiniile sociale” și „Spre timpuri mai bune” ale scriitorului francez.

În 1928, colecția „Pămînt și uzină” a inclus în planul ei o ediție de opere complete ale lui Anatole France în douăzeci de volume, sub redacția lui A. Lunacearski. Ediția a fost publicată în numai doi ani; prefața la întreaga ediție și cuvîntul introductiv al fiecărui volum se datorau, de asemenea, lui A. Lunacearski.

Cițiva ani mai tîrziu, editura „Akademia” a înscris în planurile ei o nouă ediție Anatole France în 25 de volume, sub redacția lui Ivan Lupol și A. Efros. Au apărut, însă, numai trei volume, din cauza contopirii editurii „Akademia” cu „Editura de Stat pentru literatură” și a izbucnirii războiului.

După război, între 1957—1960, Editura de stat pentru literatură a publicat o ediție în opt volume. Deși are mai puține volume, datorită însă numărului mai mare de pagini al fiecărui volum (650—850), aceasta este cea mai completă din cele apărute pînă azi în limba rusă. Ea cuprinde și poezia de tinerețe a scriitorului: „Poeme aurite” și „Nopti corintiene”, povestiri pe care Anatole France nu le-a inclus în edițiile tipărite sub îngrijirea sa, conferințele despre opera lui Rabelais etc.

O vastă exegeză critică a însoțit și însoțește și astăzi opera lui Anatole France în limba rusă. Printre comentatorii operei scriitorului francez se numără Zinaida Vengherova, A. Lunacearski, Valentina Dinik, Irina Kovaliova, Ivan Anisimov, Ilia Fradkin și mulți alții.

OPERAȚIA

„MI”

(VI)

O bătălie dramatică în Pacific

Dându-și seama că „Akagi” nu mai putea fi utilizat ca navă-amiral, amiralul Kusaka stăruie ca amiralul Nagumo să treacă pe alt portavion.

— Încă nu, îngăimă Nagumo, și rămase neclintit lângă busolă.

Nici încercările comandantului, care-l imploră cu lacrimi în ochi să părăsească nava, nu avură succes. Pentru pragmaticul Kusaka era mult prea mult. Spiritul de samurai era laudabil, dar o navă-amiral în flăcări nu putea fi un loc potrivit pentru comandantul flotei. „Sinteți comandantul unității I de portavioane de șoc — se adresă el lui Nagumo — și datorită dv. este să continuați lupta...”

După o lungă tăcere, Nagumo înclină, în sfârșit, aprobator capul.

Amiralul Isoroku Yamamoto se simțea, evident, mai bine. Se afla pe puntea navei-amiral „Yamato”, la circa 450 mile înapoia portavioanelor lui Nagumo. La 10,30 primi, însă, o veste la care nu se așteptase de fel. Numai trei cuvinte: „Incendiu pe «Akagi»”. La 10,50 pe puntea de comandă urcă ofițerul de legătură care aducea o altă veste, de la contra-amiralul Abe de pe „Tone”: la bordul portavioanelor „Kaga”, „Soryu” și „Akagi” izbucniseră incendii în urma unor atacuri aeriene.

La un moment dat, căpitanul John Tach porni grăbit spre cabina amiralului Fletcher spre a-i raporta că trei portavioane inamice fuseseră scoase din funcțiune. Până atunci Fletcher fusese convins că japonezii aveau numai două portavioane. Acum aflase de existența a cel puțin trei. Să mai existe și un al patrulea, cum îi comunicase serviciul de recunoaștere? Tach nu-i putu însă spune nimic precis. El văzuse trei, și toate incendiate.

În clipa aceea pe „Yorktown” sună alarma: avioane, multe la număr, se apropiau dinspre vest. Era evident că undeva în preajmă acționa un al patrulea portavion inamic. Întrucât „Yorktown” era cel dintâi în calea avioanelor japoneze, el trebuia să devină ținta lor. Ca măsură de precauție, conductele fură golate de carburant și umplute cu bioxid de carbon. O mică cisternă mobilă de pe puntea de decolare fu zvrilită peste bord. Echipa de salvare își ocupară posturile, medicii și sanitarii de asemenea. Toate tunurile fură îndreptate spre vest.

Cu puțin înainte de amiază, căpitanul Kobaiasi zări la 30 de mile în fața lui obiectivul pe care îl căuta. „Gata de atac”, ordonă el bombardierilor în picaj. Dar se întâmplă ceva neașteptat. De undeva de sus, asupra micului grup al lui Kobaiasi se năpustiră 12 avioane de vânătoare americane, răspîndindu-l și trimițând aproape fuigerător în mare șase aparate.

Avioanele cuprinse de flăcări evocară locotenentului Grünbacker, care urmărea „spectacolul” de pe puntea lui „Yorktown”, niște frunze căzătoare. Era convins că nici un avion japonez nu va izbuti să scape, dar opt dintre ele scăpară totuși printr-o minune și se îndreptară unul după altul spre portavionul american. Mitralierele automate și tunurile de pe vas intrară în funcțiune. Numai de la babord trăgeau 26 de guri de foc de diverse calibre. O ploaie de cartușe și obuze despica în două un bombardier. Dar chiar în momentul acela, din bombardier se desprinsă o bombă care se îndreptă direct spre „Yorktown”. Bomba explodă la 60 de picioare deasupra portavionului, măturând totul pe puntea de decolare-aterizare și omorînd servanții tunurilor aflate în preajmă: 19 servanți din cei 20 ai tunului nr. 3 și încă 16 de la tunul nr. 4.

Celelalte avioane continuau să atace în picaj, arătînd, după expresia unui marinar, ce erau în stare. De obicei, avioanele aviației navale lansează bombe de la 2000 de picioare, dar acesta coborîră pînă la 1000 de picioare. Deasupra „Yorktown”-ului începură

să se înalțe nori negri de fum, viteza vasului scăzu pînă la aproape 6 noduri. Atacul durase doar 11 minute și numai 3 avioane inamice își atinseseră ținta, dar cu un rezultat uluitor pentru un număr atât de mic de aparate. O bombă căzuse lângă pupa, rănind și ucigînd mulți marinari. O altă trecuse atît de aproape de vas încît îl silise chiar pe amiralul Fletcher să-și caute adăpost. În grabă el se izbi la cap și acum continua să lucreze, pătînd cu sînge hărțile.

O bombă care străpunsese unul din coșurile de fum avariase serios cazanele. Alungat de fum și flăcări din cabina sa, amiralul Fletcher își mută pavilionul pe crucișătorul „Astoria”. Avioanele fură și ele evacuate de pe „Yorktown”. Urmău să aterizeze și să-și facă plinul pe „Hornet” sau „Enterprise” pînă cînd „Yorktown” avea să fie pus din nou pe picioare.

În tot cursul dimineții, pe portavionul japonez „Kaga” se dădu o bătălie deznădăjduită împotriva incendiilor. În cele din urmă vasul trebui abandonat.

Depart, spre nord, „Hiryu” continua lupta. Bombardierii în picaj care atacaseră „Yorktown” veniseră de pe „Hiryu”; la ora 12,45 fură gata de luptă și avioanele-torpile, care urmau să zboare în două grupuri de câte 5 aparate, conduse de locotenentii Tomonaga și Hasimoto. Dar cînd piloții ieșiră pe punte, se văzu că avionul lui Tomonaga nu era pregătit de zbor. Mecanicii nu reparaseră încă rezervorul sting avariât în cursul bombardării atolului. „Nu-i nimic, nu vă agitați — rosti calm Tomonaga. Reparați rezervorul celălalt”. Era evident că n-avea să se mai poată înapoia pe vas, dar discuțiile erau

însă că raportul de forțe era de doi la unul. Dar lucrul cel mai grav era că „Hiryu” își trimitea în luptă ultimele avioane.

„Yorktown” în primejdie

Căpitanul Backmaster urmărea direle înspumate lăsate de torpilele care se apropiau de „Yorktown” și ar fi vrut ca portavionul să poată înainta măcar ceva mai repede. În bătălia din Marea de Coral, el izbutise să evite torpilele japoneze; condusese cele 20000 de tone de oțel cu atîta artă încît stîrnise admirația echipajului, dar atunci nava dezvoltă o viteză de 30 de noduri. Acum, „Yorktown” înainta cu numai 19 noduri, ceea ce era cu totul altceva. Cu toate acestea portavionul izbuti să evite primele două torpile. La 14,44, mai apăruse însă una, care se îndreptă direct spre tribord, aproape spre mijlocul vasului.

Explozia fu cumplită. Rezerva de carburant țîșni ca un jet de fîntină artiziană. La tribord se ridică un nor roșu-galben. Apoi urmă o a doua izbucnătură care scoase din funcțiune instalația electrică și avarie grav liniile de comunicație. Toată nava se învăli într-un uriaș nor de fum cenușiu-albicios și „Yorktown” încremenii sub un unghi de 17° la tribord.

Japonezii plecară la fel de repede cum veniseră. Lupta scăzu în intensitate; acum toți simțeau o oboseală cumplită. Ba cițiva servanți de pe vasele de escortă lăcrămară chiar cînd văzură în ce hal ajunsese portavionul. Căpitanul Backmaster măsură tăcut timp de cîteva minute puntea, după care rosti cu amărăciune în glas, fără să se

reportaj,
reportaj reportaj,
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re,
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj,
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj-reportaj

dent, comunică imediat știrea forțelor americane.

Amiralul Spruance adunase tot ce-i mai rămăsese din cele trei escadriile de bombardiere în picaj. La 15,30, „Enterprise” porni în direcția vîntului și locotenentul Earl Gallahar își îndreptă cele 24 de avioane spre soarele după amiezii.

Japonezii speră...

„Bătălia mai poate fi cîștigată”, spuse căpitanul Takasi Kanoe, secundul de pe portavionul „Hiryu”. În cel mai rău caz va fi o luptă egală. Amiralul Yamaguti era și el de aceeași părere; dacă luau în considerare faptul că un portavion american fusese scos din funcțiune de bombe, iar un al doilea de torpile, raportul de forțe era din nou egal: unul contra unul. Încît ordonă imediat locotenentului Hasimoto, care tocmai aterizase, să organizeze un al treilea atac împotriva americanilor.

Din nefericire, avea însă foarte puține avioane. În cel mai bun caz ar fi putut decola cinci bombardiere în picaj și patru avioane torpiloare. Avioanele de vînațoare nu puteau fi trimise, căci cele șase „Zero”-uri care mai rămăseseră trebuiau să asigure protecția portavionului. Ofițeri de aviație nu mai erau decît doi. Și toți piloții erau frînți de oboseală. Hasimoto, de pildă, nu se dăduse jos din avion din zori.

Rememorîndu-și toate acestea, amiralul Yamaguti hotărî să amîne atacul pînă la ora 18. Avea să piardă 90 de minute prețioase, dar merita să facă acest sacrificiu. Echipajele se vor putea odihni și îmbuca cîte ceva, căci de la micul dejun nici un pilot nu mai luase ceva în gură. În plus, puteau ataca în amurg, împrejurare care oferea, în duelul cu apărarea anti-aeriană americană, serioase șanse de izbîndă micului număr de avioane japoneze.

Ceasornicele arătau ora 17,03 cînd marinarul de la postul de semnalizare rosti cele mai cumplite cuvinte: „bombardiere în picaj direct deasupra noastră”.

Amiralul Yamamoto, care se grăbea din răspuțeri să ajungă cît mai repede în zona bătăliei, făcu tot ce putu ca să ridice moralul forțelor în subordinea lui. La ora 19,17, el telegrafic tuturor comandanților de nave: „Flota inamicului, care a fost practic distrusă, se retrage spre est...”

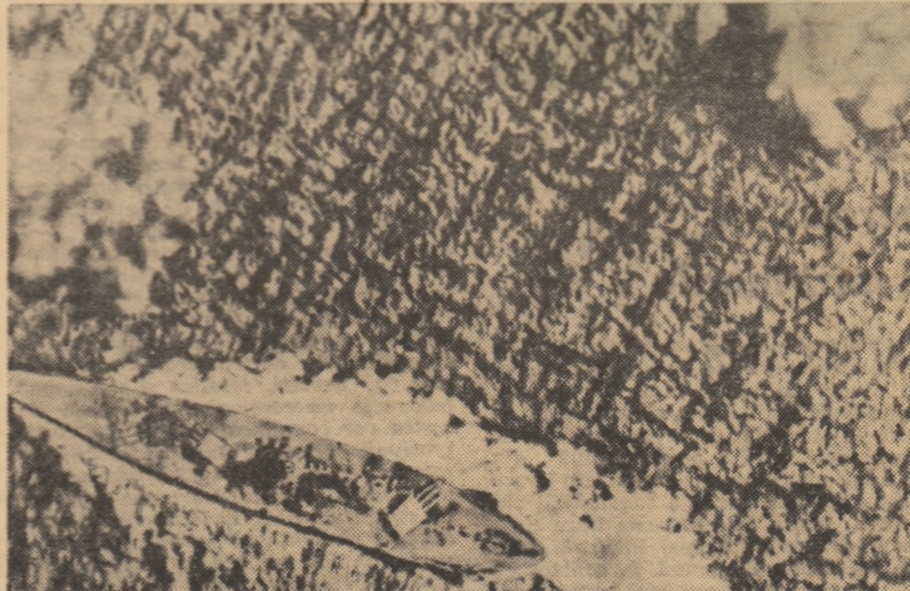
Amiralul Nagumo găsi probabil în această afirmație o ironie amară. Concomitent, el mai primise o comunicare care îl vesteea că „Soryu” se scufundase; după 12 minute fu rîndul portavionului „Kaga”. „Akagi” rezistă mai mult, dar în primele ore ale zilei de 5 iunie Yamamoto trebui să dea ordin ca vasul să fie scufundat.

„Hiryu” avea să împărtășească aceeași soartă ultimul. Pe la miezul nopții deveni evident că și el era condamnat, iar la 2,30 căpitanul Tomco Kalu dădu ordin echipajului să părăsească nava. Pe bordul portavionului rămase numai el și amiralul Yamaguti. La ora 8, torpilat de distrugătorul căruia i se dăduse ordin să-l scufunde, portavionul începu să se afunde rapid în valuri.

„Dar ce-o să spunem Majestății Sale?” întrebă la un moment dat un ofițer de pe „Yamato”. „Lăsați treaba asta în seama mea — interveni tăios Yamamoto. Numai eu trebuie să mă justific în fața Majestății Sale”.

Într-adevăr, Yamamoto făcuse tot posibilul spre a evita catastrofa, dar fără rezultat. Trimisese ceva mai devreme o parte din flota lui spre a-i atrage pe americani într-o bătălie nocturnă, dar Spruance nu se lăsase prins în cursă și se retrăsese spre est. Yamamoto ordonase apoi ca Midwayul să fie bombardat în cursul nopții, dar cele patru crucișătoare care urmau să execute ope-

(Continuare în pag. 11-a)

Lovit în plin, un crucișător japonez încearcă să scape de bombardierul care îl urmărește

inutile. Locotenentul luase o hotărîre și nimeni nu l-ar fi putut determina să și-o schimbe. Înainte de zbor piloții primiră ultimele instrucțiuni de la însuși amiralul Yamaguti.

Amiralul avea vești uluitoare. Un avion de recunoaștere care decolase în zori de pe „Soryu” depistase trei portavioane americane. În afară de cel care fusese bombardat cu cîteva ore în urmă, în apropiere unității japoneze se mai aflau deci alte două.

Dacă știrea mai avea nevoie de o confirmare, ea veni la ora 13 de la un pilot de pe „Yorktown” care fusese luat prizonier. Căpitanul Kosaku Ariga, comandantul divizionului 4 de distrugătoare, telegrafic că portavioanele americane erau „Yorktown”, „Enterprise” și „Hornet”.

Această împrejurare schimba complet situația. Pînă atunci Yamaguti crezuse că după scoaterea din funcțiune a unui portavion american, „Hiryu” dădea o luptă cel puțin egală. Acum constata

fi adresat cuiva anume, că îi repugna gîndul că trebuie să ordone părăsirea vasului. În cele din urmă însă spuse că n-avea încotro. „Yorktown” era condamnat și în calitate de comandant, cum a declarat el mai tîrziu, „socoteam absurd să scufund 2000 de oameni odată cu el”.

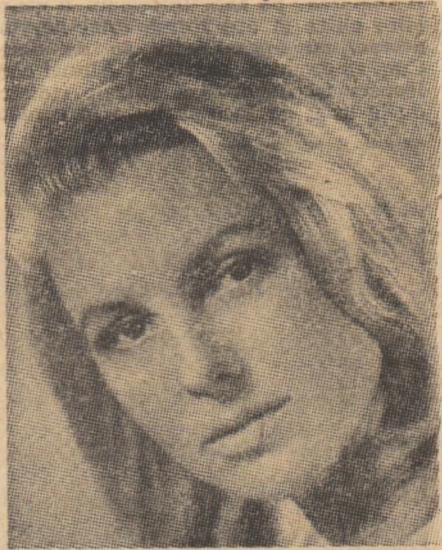
Amiralul Fletcher urmărea de la bordul „Astoriei” acțiunile avioanelor torpiloare japoneze. Niciodată nu se simțise atît de slab. Inamicul știuse exact unde să găsească portavionul „Yorktown”, dar el nu știa nimic despre japonezi. Unde se afla în momentul acela cel de al patrulea portavion inamic? Din fericie, află curînd răspunsul. Încă înainte ca prima torpilă să fi izbit în plin „Yorktown”, un avion de recunoaștere american elucidase misterul. La 14,30, locotenentul Sam Adams observase spre vest o ghirlandă de valuri înspumate. Treptat, descoperise patru distrugătoare, trei crucișătoare, două nave de linie și un portavion. Evi-

PORTRET

Via Artmane

Rolul podăritei Sonia din filmul „Rude de sînge”, a făcut-o populară pe actrița letonă Via Artmane. În patria ei era cunoscută și pînă atunci ca o talentată actriță de teatru. Și de altfel, niși în cinema nu era prima experiență. Dar Sonia a lărgit aria popularității ei pînă la Mar-del Plata, unde Via Artmane a cucerit trofeul de interpretare.

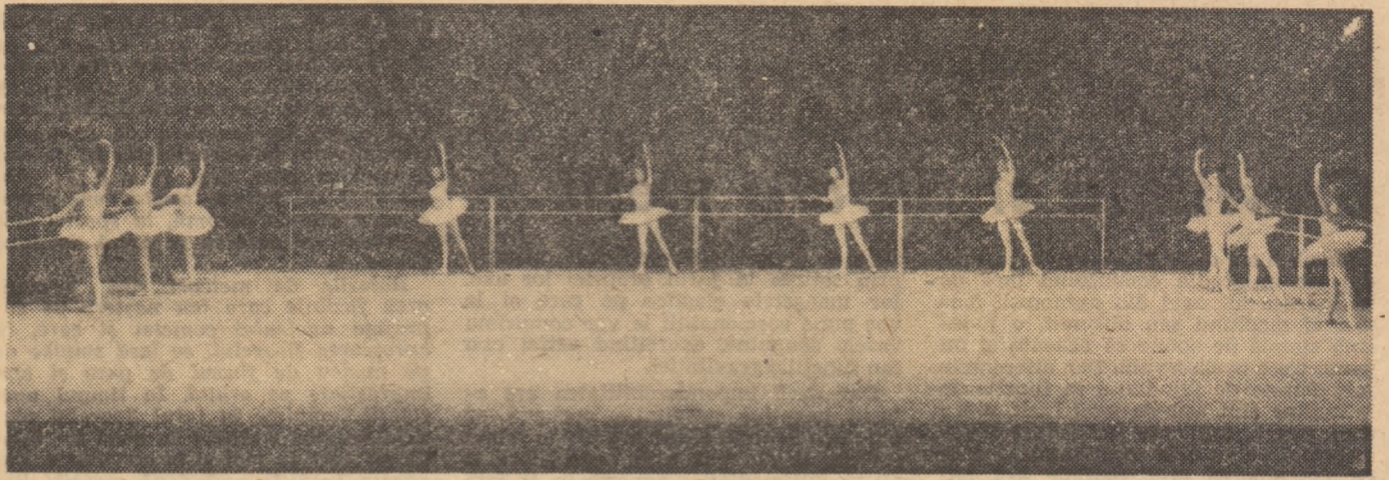
Apoi a urmat Ona, principalul personaj feminin din filmul lituanianului Vitautas Zalakiavicius, „Nimeni n-a vrut să moară”. Mai întii actrița a vrut să refuze rolul. În scenariul literar personajul era neșlefuit, schițat prea în mare și Via Artmane i-a spus deschis regizorului că nu o atrage. Zalakiavicius, care era și scenarist, a ținut seama de sugestiile și dorințele întemeiate ale actriței și așa s-a născut o nouă Ona, femeie pătimașă, trăind în permanență la hotarul dintre viață și moarte. Căci glonte de bărbatului-bandid, fiară periculoasă care luptă cu tot ce e nou în satul lituanian, o poate ajunge în orice clipă. Dar patima e mai puternică decît teama. Ona nu-și poate ascunde disprețul și antipatia pentru soțul ucigaș, nici dragostea senzuală pentru țăranul Vaitkus, devenit președinte al sovietului sătesc.

Și cînd Vaitkus moare, viața își pierde pentru Ona sensul. Scena respectivă e jucată de actriță cu mare forță: cu privirea fixă, fără expresie, Ona stă în praful drumului, acolo pe unde trebuia să plece cu iubitul spre un alt destin.

Scena a fost filmată fără ca actrița să știe. Cadrul a fost pregătit cu meticulozitate, apoi Zalakiavicius i-a rugat pe toți cei de față să plece și Via Artmane a rămas singură în mijlocul drumului. În aerul încins deslușea ca prin ceață trunchiul uscat al unui brad. Apoi ochii ei n-au mai văzut nimic: goliți de orice expresie, deveniseră ochii Onăi pentru care nimic nu mai conta în lumea asta. Clipa aceea de adevăr a fost fixată pe neobservate de Jonas Gričius, operator de mare talent și tact artistic. Via Artmane a așteptat cît a așteptat, apoi a întrebă mirată de ce nu se filmează.

Via Artmane are o manieră originală de a concepe rolurile. Le vede întii în culori. De exemplu, Regina din „Doamnelor și domnilor”, piesa Lilia-

Examen de sfîrșit de an la Școala de coregrafie din Moscova

nei Helman, s-a născut într-o gradăție de tonuri roșcate. Iar pe Nastasia Filippovna din „Idiotul”, a văzut-o într-o gamă de verde închis și violet. De ce violet? Pentru că actrița îl „consideră” drept culoarea tragediei și a otrăvii.

Via Artmane nu-și pregătește rolurile în toate detaliile, pentru a lăsa loc improvizației.

„Dacă reușesc să improvizez cît de puțin, mă simt coautoarea personajului, descopescițoarea lui. Numai atunci jocul meu e absolut liber, degajat”.

E o profesiune de credință de la care nu se abate.

ii așteaptă o lucrare de proporții: un scenariu sau o carte — încă nu s-au hotărît — despre marile povestitor danez Andersen. Titlul provizoriu: „Un ghinionist fericit”.

Beatles-ii invizibili

Pe un scenariu de Lee Minoff, regizorul englez George Dunning a avut ideea originală de a face un film cu faimoșii Beatles fără ca siriile cîntăreși să apară. E un film de desene animate de tip deosebit, care arată că autorii lui au fantezie, spirit și sensul spectacolului.

Subiectul „Submarinului galben”, cum se numește pelicula, e mai mult un pretext narativ pentru muzică. Un monstru își declanșează supușii împotriva bătrînei cetăți a muzicii și pare să aibă cîștig de cauză. Învingîi, prin primarul lor, incredințează ultimele lor speranțe unui marinar bătrîn care angajează, pe bordul unui fantomatic submarin galben, quartetul The Beatles. Și, cum se poate bănui, după o croazieră fantastică idolii îl înfruntă pe dușman și repurtează o victorie zdrobitoare.

Alegoria e foarte transparentă: cîntăreților englezi pe care regina i-a înobilat stîrnind multe indignări, li se atribuie gloria de salvatori ai muzicii în agitata noastră epocă. Paralel, filmul face și anumite referiri la viața social-politică, fără a mai vorbi de stilul grafic care de la caricatura desenului distractiv și a eroilor lui se aventurează la aluzii ce trec de la Picasso la Salvador Dalí. Același eclecticism spiritual caracterizează și d'aloquurile care, de la vorbe de duh facile, se extind pînă la a-l îngloba și pe Einstein, cu teoria relativității și raportul spațiu-timp.

(După „Sovetski ekran”)

O NOUĂ IPOTEZĂ

Despre cel mai celebru suris

Profesorul englez Kenneth Keel de la spitalul din Ashford a făcut o nouă ipoteză asupra misteriosului suris al Giocondei. Ochii sînt malițioși? Atitudinea impenetrabilă și ambiguă? Ei

bine, Lisa Gherardini ascundea un secret intim: aștepta un copil!

Profesorul Keel se străduiește să argumenteze, cît mai convingător. El afirmă că în tabloul lui Da Vinci, soția de 24 de ani a lui Francesco Bartolomeo del Giocondo, stă pe scaun, cu spatele rezemat de spetează, ușor întoarsă spre dreapta „cu o mișcare gravă și lentă”, iar rochia ei „e întinsă într-un fel care te face să te gîndești la graviditate”.

Această ultimă și îndrăzneată interpretare a celui mai enigmatic zîmbet din cîte a cunoscut omenirea e o nouă încercare disperată de a prinde și explica expresia de nepătruns a doamnei Lisa, care intrigă omenirea de citeva secole.

De altfel, teza despre Gioconda însărcinată nu e chiar cea mai năstrușnică în comparație cu altele care au precedat-o. La un moment dat, cîțiva specialiști care au analizat această capodoperă a picturii renascențiste au atribuit ușorul tremur al buzelor astmului de care, spuneau, suferea Monna Lisa.

Goana după explicații a început în veacul trecut cînd publicii a prins gustul tipului de femeie fatală și de frumusețe enigmatică. Dar de multe ori, ori poate chiar de prea multe ori, căutările serioase sau facile au eșuat în elucubrații. Așa s-a întîmplat în 1952, cînd ziarul francez „Combat” a scris că sub veșmintele de femeie se ascundea un tinăr florentin, prieten cu meșterul Leonardo. Un copist a transformat-o imediat pe Monna Lisa în băiat, scurtîndu-i puțin părul și suprapunînd peste largul decolteu originar un abil drapaj.

Gioconda e azi un mit. Operă artistică inegalabilă, supusă asaltului curiozității și intereselor de tot felul, ea a devenit-un adevărat idol de consum. Reproduserile se multiplică accentuînd culorile și contrastele, încît privitorii riscă să rămînă deziluzionați în prezența originalului.

Iar ceea ce-i și mai dezagreabil, Gioconda a devenit o prizonieră a prostului gust. Chipul ei misterios a fost contrafăcut pe cutii, pe prosoape și pe plăcile de majolică ce îmbracă pereții camerelor de baie ale vedetelor de cinema. S-a mers pînă acolo încît într-o reproducere a fost înfățișată stînd în șaua unei motociclete. Iar cînd s-a lansat ipoteza că ar fi băiat, s-au și pus în circulație desene ale Giocondei cu chipul caricatural al lui Fernandel, Salvador Dalí și alții.

„Dar Monna Lisa continuă să zîmbească enigmatic. Și probabil că nici odată nu vom ști de ce.

S. Antonova

CINEMA

De la Cyrano la un ghinionist fericit

Eroul noului film al lui Eldar Riazanov are 350 de ani. Exact acum trei secole și jumătate, în familia unui nobil francez s-a născut un fiu care a fost botezat Cyrano, faimosul Cyrano de Bergerac, cel care a devenit unul dintre oamenii cei mai originali ai epocii sale și eroul comediei nu mai puțin celebre a lui Edmond Rostand.

Iar acum Eldar Riazanov îi dedică un film.

Știrea i-a surprins pe admiratorii talentatului regizor, cunoscut ca un explorator neobosit al timpului său. Dar ideea nu e nouă, o poartă de vreo douăzeci și cinci de ani, timp în care și-a făcut o profesie și, în cadrul acestei profesii, filme ca „Noapte de carnaval” sau „Feriți-vă automobilul”. Ideea i-a venit după ce a văzut un spectacol al teatrului „Vahtangov” cu această piesă în versuri care e o permanență în repertoriile teatrale universale. La fel s-a întîmplat, de altfel, și cu filmul „Balada husarilor”, inspirat de un spectacol văzut în 1944 la Teatrul Armatei Sovietice.

Scenariul, scris de Riazanov împreună cu Emil Braghinski, cu care colaborează de vreo șase ani, nu s-a împărțat de textul piesei. Pe baza lui, în august se va da prima comandă de: „Motor”! Acum echipa se află în perioada pregătitoare, avînd de rezolvat tot felul de probleme. De pildă, găsirea unui decor natural adecvat pentru Parisul secolului 17, confecționarea costumelor, a armelor.

Paralel cu „Cyrano”, Riazanov mai lucrează la o piesă care deși se întitulează „Să-ți priiască baia de aburi”, n-are nimic comun cu această instituție de igienă publică, ci este o comedie despre dragoste, despre oameni simpatici și de treabă. Piesa e tot opera tandemului Riazanov — Braghinski. În sfîrșit, regizorul ia în serios și cariera literară. Cînd era student la Institutul de cinematografie, Grigori Kozințev, în clasa căruia a învățat, da o mare atenție activității literare. Dar Riazanov își considera lucrările doar simple experiențe de studiu, nedemne de a vedea lumina tiparului. După „Balada husarilor” însă, cînd și-a încercat forțele și în calitate de scenarist, a fost sfătuit să facă cunoștință cu Emil Braghinski și să încerce să lucreze împreună. S-au cunoscut, au încercat și... s-a născut povestirea „Feriți-vă automobilul”. Mai exact, întii scenariul, apoi povestirea. Și de atunci, adică de șase ani, lucrează mereu împreună.

După ce vor termina „Cyrano de Bergerac”, pe Riazanov și Braghinski

— Am să-l termin cînd o să iasă modelul din spital

BIOLOGIE

Gravitația și durata vieții

Omul fiind o ființă adaptată la mediu iar gravitația constituind încă de la apariția lui unul din numeroșii factori ai mediului său obișnuit, o judecată simplă ne spune că absența ei nu poate trece neobservată. Dar diferențele înregistrate de gravitație în funcție de latitudine sînt atît de mici încît, chiar dacă există, influența lor asupra organismului uman este neglijabilă. O dată cu deschiderea erei spațiale s-a pus însă problema unui trai mai îndelungat fără această misterioasă forță.

După cercetări speciale, savantul sovietic prof. dr. Parin a ajuns la concluzia că în cursul unor zboruri de lungă durată randamentul cosmonauților ar avea probabil mult mai mult de suferit decît se admitea pînă acum. De altfel, și dintr-un raport recent publicat de Academia națională de științe a S.U.A. rezultă că problemele medicale spațiale sînt departe de a fi rezolvate. Slabelle forțe de gravitație și de inerție care sînt de așteptat în zboruri cu o durată de pînă la 1000 de zile

ficia de o gravitație artificială, născută prin rotirea în jurul propriei lor axe. Iar manșetele elastice pe care și le vor pune cosmonauții le vor comprima vasele sanguine, exercitînd astfel una din funcțiile gravitației.

Dar dacă imponderabilitatea are efecte negative gravitația crescută ar putea în schimb să se manifeste exact invers, și-au spus unii cercetători și au trecut imediat la experiențe. Și iată primele rezultate comunicate. Șobolani de laborator au fost crescuți într-o centrifugă cu diametrul de aproape trei metri în care gravitația era de 4,7 ori mai mare decît cea normală. Animalele au trăit în medie 47 de luni în loc de 36, cît este durata lor obișnuită de viață. Dimensiunile centrifugii le-au permis să se învîrtească și în timpul cît se făcea curățenia și se introducea mîncarea, în așa fel încît mai multe generații de șobolani au fost crescute în condiții de „supra”-gravitație. După primele 24 de ore de experiențe, grăsimea șobolanilor scădea cu 10 la sută,

Încă un control înainte zborului cosmic

ar fi suportabile, dar nu se știe încă cum vor acționa ele în combinație cu vibrații puternice intervenite subit, cu temperaturi și radiații ridicate sau în lipsa excitațiilor.

Circulația singelui, de pildă, nu depinde numai de starea și funcționarea normală a vaselor, ci și de situația altor sisteme: nervos, endocrin etc. Astfel, viteza de pompă a inimii este reglată de un centru nervos situat în bulb, dar tot în această ordine de idei mai au un cuvînt de spus temperatura corpului, gradul de aciditate sau de bazicitate al singelui și unii hormoni. Dacă imponderabilitatea va tulbura raporturile dintre acești factori, s-ar putea ca sistemul circulator să nu mai fie în stare să facă față unor solicitări bruște. Iar lichidele din corp ar putea să-și modifice comportamentul dacă n-ar mai fi supuse gravitației cu care erau învățate. În membre ar ajunge probabil mai puțin sînge, în plămîni mai mult oxigen, iar volumul singelui ar crește. Pe de altă parte, mecanoreceptorii, adică nervii care sînt stimulați de diferențele de presiune, ar duce lipsa acestor excitații. Imprevizibile rămîn și eventualele modificări ale sistemului nervos vegetativ sau ale secreției de substanțe hormonale.

Readaptarea organismului la gravitație ar deveni problematică după o perioadă mai lungă de imponderabilitate. Între timp unele organe și tesuturi ar putea să-și piardă forma, iar consumul redus de oxigen și devierile de la normal ale proceselor metabolice și neuroendocrine ar putea să modifice inima și vasele.

O parte din aceste presupuneri au fost confirmate pe astronauți. Astfel, după ce s-au întors din călătoria lor în jurul Lunii, Borman, Lovell și Anders au vădit o capacitate de muncă scăzută, un randament mic, concomitent cu un puls accelerat. O conferință medicală ținută la Geneva a discutat dificultatea readaptării la gravitație, întrucît, după întoarcerea pe Pămînt, unii astronauți au manifestat, în poziție verticală, o tendință la colaps circulator.

Trezesc oare aceste date temeri în legătură cu zborurile cosmice? Nicidecum, căci soluții s-au și găsit. Marile stații cosmice ale viitorului vor bene-

rezultat pe care unii oameni de știință îl corelează cu prelungirea duratei de viață. Cînd gravitația a fost micșorată sau normalizată, organismul animal și-a compensat imediat deficitul de greutate.

Lămuriri mai complete sînt așteptate de la experiențe inițiate cu primat, care vor fi supuse timp mai îndelungat unei gravitații crescute, pînă ce se vor fi „obișnuit” cu ea, după care vor fi readuse în condiții normale. Se crede că reacțiile organismului vor fi identice cu cele intervenite în cazul trecerii de la gravitația obișnuită la una mai scăzută.

ASTRONOMIE

Spectacolele nocturne ale cometei Halley

În anume zile, puțin înainte de revărsatul zorilor pe cer se aprinde o jerbă de focuri de artificii. Puncte luminoase lunecă repede pe firmament, lăsînd uneori în urma lor dire compacte ce călătoresc apoi agale pe boltă. Fenomenul poate fi observat numai de două ori pe an, primăvara, în mai, și toamna în octombrie.

Jerba de focuri de artificii e de fapt un roi de meteori, care se ivesc primăvara o dată cu constelația Vărsătorului, în limba latină *Aquarius*, de unde și numele de acvaride. Toamna, meteorii par să țîșnească din constelația Orion și sînt cunoscuți sub numele de orionide. Amîndouă roiurile își datorează existența unui binecunoscut personaj astronomic, odinioară foarte temut, cometa Halley.

Memoria omenirii consemnează 30 de apariții ale acestei comete. Ultima a

avut loc în 1910, cînd planeta noastră a străbătut impunătoarea ei coadă de 25 000 000 km, împrejurare care a produs pămîntenilor spaimă și îngrijorare. După cum se știe, cometa Halley execută o rotație completă pe orbita ei circumsolară în aproximativ 76 de ani. O vom revedea, deci, prin 1986; pînă atunci însă putem asista, cu prețul cîtorva ore de nesomn, la spectacolele nocturne pe care ni le oferă de două ori pe an.

Roiurile de meteori sînt formații greu vizibile care iau naștere pe suprafața nucleului cometei și care, în apropierea Soarelui, se lasă smulse de pe nucleu de fluxul de gaze și sînt împrăștiate pe orbită. În timpul unei rotații complete în jurul Soarelui planeta noastră străbate de două ori roiul de meteori, în mai și în octombrie. Din păcate, însă, în amîndouă cazurile Pămîntul pătrunde doar în zona marginală a roiului, ceea ce diminuează nu numai frumusețea spectacolului, ci și posibilitatea de a studia meteorii din alaiul cometei Halley cu care Pămîntul nu se întîlnește niciodată.

Acum cîțiva ani s-a propus lansarea unei rachete-sondă care să pătrundă în grosul roiului și să transmită informații despre structura lui. Ar fi o operație complicată, pentru că în drumul ei de peste 7 decenii cometa Halley și cortegiul ei însoțitor călătorește pe undeva dincolo de orbitele planetelor Jupiter și Saturn și se apropie de orbita Pămîntului numai de două ori. Momentul cel mai potrivit pentru lansarea unei rachete-sonde ar fi, după calculele astronomilor, la 5 mai, cînd Pămîntul se află la o distanță minimă de orbita cometei (să nu uităm însă că în cifre astronomice această distanță minimă înseamnă de fapt 9,5 milioane kilometri). Dar abia la 5 mai 1986, cînd cometa se va apropia de Soare, apoi de Pămînt. Specialiștii vor trebui atunci să dea dovadă și de o răbdare... astronomică. După ce vor aștepta 17 ani pentru a lansa racheta, ei vor mai trebui să rabde alți 30 de ani spre a culege date complete despre meteorii pe care altminteri nu-i pot cunoaște decît sub forma efemerelor acvaride și orionide.

ENTOMOLOGIE

Pasionantul concert al insectelor

În marele concert pe care cîmpiile și pădurile îl organizează în fiecare vară, insectele joacă un rol de seamă: artiști înnașcuți, amatori sau profesioniști, ele își minuesc cu inspirație instrumentele, uneori dintre cele mai neașteptate, dovedind, în același timp, surprinzătoare însușiri auditive. Care este mecanismul fiziologic al acestor făpturi mărunte, cum trebuie interpretat sensul manifestărilor lor muzicale?

Unele insecte „cîntă” în mod deliberat, scoțînd sunete care sînt o manifestare esențială a comportamentului lor. Ele sînt dotate cu „instrumente” de care se folosesc în împrejurări bine determinate; sunetele lor pricinuesc prietenilor sau dușmanilor o serie de reacții psihice sau fiziologice. Multe specii de furnici, de pildă, sînt înzestrate la baza abdomenului cu o plăcuță striată de care freacă o mică creastă transversală. După meticuloase cercetări, entomologii au reușit să stabilească că, folosind acest aparat, insectele amintite pot emite sunete a căror frecvență variază, avînd la unele specii, în funcție de împrejurări, o intensitate atît de puternică, încît devin audibile pentru om de la doi-trei metri.

După cum putem aminti și de banala ploșniță de cîmp, de circa 2 cm, numită rhinocoris care, cu ciocul ei pe care-l freacă de partea ventrală a toracelui, striată, este și ea o mare muziciană. Sau de unele coleoptere care, atunci cînd intră în conflict cu alte insecte, scot sunete ascuțite comparabile cu zgomotul pe care-l face un dop uscat freat de sticlă. „Producția muzicală” este cauzată de o mișcare rapidă dinainte spre înapoi a primului segment al toracelui, care se îmbucă cu al doilea segment. Ultimul, striat ca un disc microsion, este zgîriat în timpul mișcărilor insectei de creasta chitinoasă cu care este dotat cel dintîi.

După cum se vede, avem de a face cu specializarea unor organe care mai cumulează, însă, și alte funcții. Această specializare este foarte evidentă la lăcuste. La lăcusta verde, întîlnită mai pretutîndeni și care umple noaptea cu concertele ei ascuțite, instrumentul muzical îl constituie elitrele, a căror bază s-a transformat complet. Cea dreaptă are pe fața dorsală, în apropierea toracelui, o arie aproape circulară de

șta știința știința știința
știința știința știința știința
șta știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința

chitină subțire, întinsă ca o piele de tobă — suprafața vibrantă, timpanul. În imediata-i apropiere, pe marginea elitrei, se mai află o mică creastă dură și curbată, legată prin nervuri puternice de cadrul timpanului — coarda. Arcușul care o face să vibreze poate fi remarcat pe fața inferioară a celeilalte elitre și are forma unei nervuri groase, cu aproximativ 80 de dinți. Cum se produce „muzica”? Atunci cînd lăcusta își depărtează elitrele ridicîndu-le ușor, ea face să intre în contact

Instrumentul lui rhinocoris? Ciocul muzical

arcușul cu coarda. Iar apropierea elitrelor și brusca lor încrucișare face ca arcușul să se frece brusc de coardă care, în vibrația ei, face să răsune suprafața rezonantă a timpanului.

Dacă, așa cum am văzut, muzica insectelor are valoarea unui semnal destinat altor indivizi, e firesc ca ele să posede și organe auditive destinate perceperii semnalelor. Și într-adevăr, au fost descrise astfel de „urechi” situate în locurile cele mai neașteptate. La lăcuste, de pildă, organele auditive sînt situate pe tibiile labelor anterioare și se prezintă ca două fente longitudinale ce ascund două cavități în care sînt întinse două membrane fine, care vibrează sub acțiunea presiunii aerului. Acuitatea auditivă a unor insecte, au stabilit entomologii, este extrem de mare, dar nu toate sunetele le interesează, ele reacționînd numai la unele dintre ele. Rolul sunetelor este foarte variat, ele fiind scoase în tot felul de împrejurări ca, de pildă, atunci cînd insectele sînt apucate sau atacate, deranjate în timpul mesei, în timpul luptelor din perioada de reproducere sau în funcție de o serie de factori externi ca lumina, temperatura și umiditatea, reprezentînd astfel rezultatul mișcărilor de fugă și apărare făcute de animal în timpul stărilor de alarmă. Unele furnici țîrîie, însă, numai în circumstanțe excepționale, grave, țîrîitura căpătînd valoarea unui semnal de alarmă, unui mijloc de excitare colectivă, ceea ce conferă sunetului o semnificație socială, deosebită de a altor

tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tel

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica t

tehnica tehnica tehnica tehnic

tehnica tehnica tehnica t

tehnica tehnica tehnica t

insecte mai inferioare, cum sînt longi-cornele.

Cu toate rezultatele dobîndite, entomologii mai au multe de făcut pentru a elucida pînă la capăt rolul pe care-l joacă „muzica” la insecte. Multe specii n-au fost încă complet studiate, îndeosebi în regiunile subtropicale, iar mecanismele ce se interpun între percepția sunetului și reacția insectei, care fac ca un semnal acustic să fie semnificativ sau nu, mai trebuie precizate. Deși dificilă, studiarea manifestărilor sonore ale insectelor marchează totuși una din cele mai pasionante preocupări ale entomologiei.

RADIOASTRONOMIE

Ce e în cer?

Pînă acum vreo douăzeci de ani, remarcă recent un comentator științific, astronomii credeau că pot răspunde astfel la întrebarea conținută în titlul de mai sus: stele, planete, raze cosmice, asteroizi și, în sfîrșit, pulbere interstelară alcătuită din hidrogen. De atunci însă ei înaintează din descoperire în descoperire și din surpriză în surpriză: neutrino, quasare, pulsare, radiație cosmologică etc... Fiecare an aduce o nouă revelație iar fiecare revelație ridică altă problemă. Căile pe care merge cercetarea cerului sînt de aceea tot mai numeroase, deopotrivă de pasionante și de enigmatice.

În 1968, vedetele astronomiei au fost

pulsarele. Ele își mai păstrează și acum locul de frunte, dar în cursul ultimelor luni — anunță publicațiile de specialitate — a apărut un nou centru de interes: moleculele interstelare. Numai în trei luni radioastronomia a permis detectarea a trei tipuri de molecule în Cosmos: molecule de apă, amoniac și, foarte recent, de formaldehidă. Aceste descoperiri au trezit un enorm interes. Ele au dat un nou impuls cercetărilor care au permis în 1951, descoperirea hidrogenului neutru și în 1963 a radicalului hidroxil OH. Mai mult, se pare că aceste studii vor constitui una din ramurile cele mai pline de viitor ale astronomiei, pe același plan cu cosmologia, astrofizica sau astronomia particulelor neutrinu. Cu atît mai virtuos, cu cît este de pe acum sigur că noua disciplină se va îmbogăți mult în viitorul apropiat, intrucît ultimele descoperiri prefiguratează cît altele.

Așadar, în momentul de față se cunosc cinci tipuri de atomi sau de molecule în stare să emită radiații în spațiu. Cel mai bine cunoscut este, evident, cel mai vechi: hidrogenul neutru, care emite o radiație caracteristică pe 21 cm. Această emisie a fost obiectul a numeroase cercetări în ultimii 18 ani: ea a permis explorarea unor regiuni ale galaxiei noastre și chiar ale Universului.

Anul acesta, radioastronomii — grație unei radiații caracteristice pe 6,2 cm — au reperat cincisprezece surse de formaldehidă (H₂CO). Aceste emisii provin din regiuni în care s-a mai observat prezența apei.

Această ultimă descoperire a avut un ecou răsunător — dacă ne putem exprima așa — printre astronomi, intrucît formaldehida este unul din precursorii chimici bine cunoscuți ai materiei vii. Aflarea ei ar putea avea consecințe neașteptate în domeniul biogenezei.

În felul acesta au fost, puse, treptat, în discuție un mare număr de idei preconcepute. A fost o vreme cînd astronomii nu concepeau că în spațiul interstelar ar putea exista asemenea molecule, intrucît — credeau ei — ele ar fi disociate de radiația ultravioletă. S-a constatat că lucrurile nu stăteau așa, cel puțin în anumite regiuni. Cu același prilej s-a ridicat, însă, dificila problemă a originii acestor molecule. E puțin probabil ca să se fi format prin ciocniri întîmplătoare în spațiu. De aceea, unii autori socotesc că ele au putut găsi „adăposturi” privilegiate pe grăunțe de pulberi interstelare. Aceste grăunțe ar absorbi, adică ar fixa la suprafața atomi care, apoi, ar putea reacționa mai ușor.

În momentul de față, în acest domeniu întrebarea numărul 1 este dacă în spațiul interstelar mai există și alte molecule. Majoritatea astronomilor cred că trebuie să existe neapărat metan. (Din păcate, metanul nu poate fi detectat cu mijloacele existente acum). Dacă cercetări ulterioare vor confirma această supoziție, va însemna că în spațiu există toți constituenții faimoasei atmosfere primitive a Terrei, pornind de la care s-a putut realiza sinteza chimică a tuturor micromoleculelor elementare ale vieții: acizii aminici, bazele nucleice etc.

Există, însă, în spațiul galactic și acizi aminici? Dacă se va putea înregistra o radiație emisă de acizi aminici extraterestri, radioastronomii vor căuta fără îndoială să observe polarizarea unei pentru a ști dacă structura levogiră (adică inducerea unei polarizări circulare în sensul acelor ceasornicului) este caracteristică mediului terestru sau dacă e necesară în orice condiții.

După cum se vede, pe măsură ce se înmulțesc descoperirile crește și numărul întrebărilor pe care ele le suscită...

PALEONTOLOGIE

Misiunea dinozauri

Cele ce urmează s-au petrecut acum cîțiva ani. Într-o regiune de deșert din Niger, o expediție geologică aflată în misiune de prospectare a descoperit lingă o dună, năpădit de nisip, craniul unui crocodil uriaș. Prezența unei astfel de „piese” într-un asemenea loc ar fi fost pe drept cuvînt surprinzătoare dacă craniul n-ar fi fost fosil, datînd din cretacicul inferior (120 milioane de ani), cum s-a stabilit mai tirziu. Specimenul descoperit nu era izolat. În depozitele de gresie și argile s-au mai depistat ulterior și numeroase alte resturi fosile, un adevărat cimitir de vertebrate: nu numai crocodili, ci și pești, broaște țestoase și gigantice schelete de... dinozaurieni. Toate acestea pe o lungime de 150 km și o lățime de pînă la 1 km!

S-a constatat că fosilele erau răspîndite în ceea ce a fost, în cretacicul inferior, patul unui imens fluviu sau o deltă mlăștinoasă, conservarea și fosilizarea lor lentă fiind explicată de afundarea relativ rapidă în sedimentele nisipoase și argiloase. Foarte recent, desigur la scara geologică, regiunea s-a transformat în deșert, iar furtunile violente de nisip și-au luat misiunea să degajeze fosilele. Dar să dăm seniorilor onorurile ce li se cuvin, așa încît să ne referim în primul rînd la dinozauri. Cel mai impresionant este Carșarodontosaurus, numit așa din cauza dinților lui formidabili, niște adevărate pumnale. Deci o fiară carnivoră, apropiată ca aspect de nu mai puțin teribilul Tiranosaurus. Paleontologii au stabilit că în compania lui mai trăia și un alt carnivor din genul Elafrosaurus, extrem de mobil și deci un animal de pradă la fel de primejdios ca

IN LABORATOARE

Cine clădește oasele

Procesul regenerării oaselor la animale a fost observat pentru prima oară de profesorul A. Studitski acum 20 de ani. Din terminațiile cartilaginoase ale periostului, rămase după o operație, s-a dezvoltat un os absolut normal. Experiințe făcute ulterior pe pui de iepuri, căței și șobolani s-au soldat în toate cazurile cu rezultate pozitive. În clipa de față, profesorul Studitski, împreună cu un grup de colaboratori, a revenit la vechile experiențe. De astă dată, interesul pentru fenomenul descoperit acum două decenii, i-a fost stîrnit de căutarea surselor care comandă programul de formare a organelor.

Primele rezultate s-au concretizat în localizarea acestor surse la organismele mature: izvoarele programului de comandă a procesului de regenerare a oaselor sînt concentrate în epifize (extremitate a unui os lung) și în periost (membrană conjunctiv-fibroasă care învelește osul) care acum 20 de ani erau considerate doar „furnizoare” de ma-

Acestor păsări le-au fost amputate oasele picioarelor. După regenerare, ele nu se mai deosebesc însă de păsările neoperate.

NEISTONOLOGIE

Din spuma mării...

Cercetători sovietici au anunțat recent că spuma mării, departe de a fi o substanță nefolositoare — cum se credea pînă acum — este, dimpotrivă, biologic extrem de activă.

După cum afirmă dr. Iuri Zaițev, spuma mării poate stimula dezvoltarea planctonului, a algelor — ceea ce nu e greu de înțeles — dar, ceea ce-i total neașteptat, poate accelera și creșterea orzului și grîului, plante exclusiv terestre.

Studiul spumei de mare este, de altfel, numai unul din aspectele unei științe noi: neistonologia. Aceasta se ocupă cu studiul peliculei care acoperă oceanele, neistonul, de unde și numele care i s-a dat. Cercetătorii divid neistonul în două pături: una sub-marină și alta de suprafață: spuma. Savantul sovietic menționat afirmă chiar că neistonul este un incubator al vieții marine, în care se desfășoară cea mai mare parte a fenomenelor biologice. Sau, cum s-a exprimat mai poetic dr. Zaițev, este adevăratul izvor al vieții în care se naște „ziua de miine a mării”.

Așadar, în curînd grîu cultivat în spumă de mare?

teriale de construcție. Ele formează programul de evoluție care apoi este realizat în organism sub formă de oase regenerate.

E interesant de amintit că epifizele pot fi transplantate chiar și sub piele pentru ca celulele învecinate să clădească oase noi care înainte nu existau. Cea mai recentă descoperire făcută în laboratorul amintit este însă posibilitatea de creștere a oaselor numai din epifize fără participarea periostului.

Periostul singur poate clădi numai un mic fragment de os. Prin urmare, numai în „colaborare” cu epifizele poate deveni el hîrșă de materiale și mijloc de „construcție” care să reglementeze regenerarea oaselor.

Poșta medicului

M. D. — Craiova: 1) Cochlea, nervul cohelar și centrul auditiv constituie aparatul de percepție a sunetelor, leziunea unuia sau a tuturor acestor organe determinând surditatea (cofoza) de percepție, de care suferă fiica dv. Cit privește cauza, probabil că repetatele otite au determinat o meningovirrită care a provocat surditatea. 2) Poate că n-ar fi rău să vă adresați serviciului O.R.L. al Spitalului Alex. Sahia din București, str. Mircea Vodă. 3) Am auzit și noi de existența acestei clinici, dar asupra oportunității noii metode de tratament poate decide numai comisia de specialitate a Ministerului Sănătății. 4) Da, firește, prin urmare trebuie prevenite sinuzitele printr-o riguroasă igienă nazofaringiană.

BECA TITUS — Govora: Din păcate, confirmăm și noi că nu există încă un tratament etiologic eficace în silicozele complicate cu TBC pulmonar. În ultimii ani, însă, corticoterapia, asociată cu antibioticoterapia și chimioterapia tuberculostatică (PAS, Isoniazidă, Nizotin, Pirazinamidă etc) la care e bine să se adauge cardiotonice preventive ale insuficienței cardiace (digitală, pentetrazol) au ameliorat evoluția și pronosticul bolii.

MIRCEA ISAR — Suceava: Într-adevăr, Buer și Rheinleithin, la fel ca și Cerebrolysin, Glutarom (Glutaminol), Remineron, Fosfobion, împreună sau alternate (în cure prelungite) dau uneori rezultate remarcabile în aceste deficite intelectuale postmeningitice. Poate că ar fi necesară și o electroencefalogramă, eventual dirijarea copilului spre o formă de învățământ profesional, al cărui caracter practic aplicativ este mai ușor de asimilat. Important este ca fiul dv. să înțeleagă semnificația nobletei și demnității muncii și să se angreneze într-o activitate socialmente utilă. În acest sens vă sfătuim să vă adresați specialiștilor de la Centrul metodologic de neuropsihiatrie infantilă din București, str. Galați 1.

TANȚA — Constanța: Cauzele amenoreei primare pot fi de origine hipofizară, ovariană, uterină, tiroidiană, suprarenală, hipotalamică etc. Este necesar, deci, înaintea fixării conduitei de tratament hormonal, un atent examen ginecologic și un examen hormonal cu privire la prolactin, fenolsteroidii și 17-cetosteroidii urinari; curba temperaturii rectale matinală; examenul citovaginal etc. Poate că ar fi indicat, cu avizul medicului specialist, un test cu estrogeni asociați cu progesteron (1-2 mg dietilstilbestrol zilnic timp de 20 zile, la care se adaugă în ultimele 10 zile 20 mg zilnic de progesteron).

JILTUREANU R. — Gorj: Regimul alimentar în pielonefrita cronică cu hipertensiune arterială și insuficiență renală cronică trebuie să urmărească asigurarea aportului caloric și a unei bune diureze. Se recomandă aproximativ 3000 ml lichide/zi, cu rolul de a spăla mecanic rinichii și căile urinare. Aportul de lichide va fi repartizat egal în cursul unei zile (de 5 X 600 ml), folosindu-se și ceaiuri diuretice (cozi de cires, mătasă de porumb, uva urs) și ape minerale de tip Căciulata sau Olănești (Izvorul 24). Sarea se limitează la 2-4 g/zi. Proteinele, reduse la doza minimă indispensabilă, adică 35 g/zi; legume verzi și fructe pentru întreținerea diurezei. Apoi: dulciuri, unt, prăjituri, miere, lapte deproteinizat; brânză de vacă; în cantități reduse: carne (50 g/zi), ouă (1/2 ou pe zi); piine fără sare.

I. O. — București: Consultați un endocrinolog și un ginecolog (și în primul rând chirurgul clinic v-a operat) în vederea unui examen clinic și hormonal, fără de care nu se poate preciza nici cauza și nici tratamentul tulburărilor de ciclu menstrual.

T. P. — Iași: Vă mulțumim pentru încrederea pe care ne-o acordați și pentru rindurile impresionante prin sinceritatea și căldura lor. Vom fi deci tot atât de sinceri și — îngăduiți-ne — aspri, aidoma unui părinte față de fiul său. Ei bine, unii tinăr care a dat dovadă de o asemenea putere de voință în impregnări decisive pentru destinul fiecăruia dintre noi nu-i este îngăduit să dispere, să capituleze, sau — mai rău — să se nevrotezeze, imaginând drame inexistente. Admitem că aveți, poate, un surmenaj intelectual trecător, și în acest sens tratamentul prescris anterior, plus eventual o cură-două de Folcisteină, asociată cu Glutarom (8 drajeuri/zi) ar grăbi înlăturarea fenomenelor de oboseală etc. Principalul este însă ca voința dv. să funcționeze și de astă dată la același „voltaj”. Înlăturăți aprehensiunile și prejudecățile care vă inhibă și căsătoriți-vă, singurul „leac” cert și radical al întregului complex care vă frământă. „Medicamentul” acesta nu mai necesită și alte medicamente, ci doar un mic efort de voință, care se poate realiza prin autosugestie. Poate că, în acest sens, procedeul de autosugestie Schultz, descris pe larg de Dr. Valeriu Pirvan în „Viața Studențească” nr. 18/30 aprilie 1969, pag. 10, v-ar fi de folos. Deci, curaj și succese la învățatură și în viață!

THEODOR DAN — București: În principiu, la un individ sănătos orice exercițiu fizic, cât de dificil (deci și flotăriile) reprezintă un antrenament pentru călăria organismului, inclusiv a miocardului. Firește, însă, că tot ce-i prea mult strică. O ortodiagramă cardioaritică ar lămurii cel mai bine dacă exercițiul de performanță pe care le faceți au „obosit” ori ba inima.

(Continuare în pag. 11-a)

TEMĂ DE SEZON

Virtuțile talasoterapiei

Prin cantitățile apreciabile de săruri minerale pe care le conține (sodiu, clor, iod, brom, magneziu etc), ea și prin mișcarea conținută a valurilor, apa mării exercită o influență directă asupra funcțiilor organismului. Acțiunea băilor de mare, adică a talasoterapiei (de la grecescul thalassos = mare), este condiționată de contrastul dintre temperatura aerului și temperatura apei marine, care influențează intens circulația periferică, respirația și activitatea inimii. Mai puternic acționează, însă, izbirea valurilor de apă sărată, care produc un

masaj puternic al pielii și al întregii musculaturii, puse în acțiune prin rezistența ce trebuie să o opună valurilor. Mușchii sint astfel siliți să execute o gimnastică continuă, pe lângă inotul practic de cel mai mulți dintre cei ce se scaldă în mare.

Oricine intră în apa mării simte la început o senzație de frig, însoțită de un tremur, datorită diferenței de temperatură dintre corp și apă. Contactul pielii cu apa rece produce la început o vasoconstricție superficială, vasele sanguine din piele contractându-se brusc, ceea ce atrage după sine și o modificare a ritmului băților inimii. După 1-2 minute de scaldat sau inotat în mare, vasele sanguine se dilată, circulația singelui se accelerează și încercăm o senzație de căldură plăcută, semn că organismul s-a acomodat la temperatura mai joasă a apei marine.

Pentru ca această perioadă de acomodare să fie cât mai scurtă și senzația de frig să dispară cât mai repede este bine deci să intrăm în apă repede și dintr-odată. În general este recomandabil ca băile să fie făcute cu una sau două ore înainte de prinz și nu este indicat să fie repetate de prea multe ori în cursul aceleiași zile. Cit privește sezonul cel mai potrivit pentru băi de mare, ținând seama de variația temperaturii mării pe litoralul românesc (între 15-28° C la Mangalia) în perioada dintre lunile mai-august este firește mai bine ca băile de mare să fie făcute în lunile iulie-august, mai ales pentru persoanele mai debile sau sensibile la răceli. Durata băilor de mare nu trebuie să fie mai mare de 20-30 minute.

După ieșirea din mare, pielea trebuie lăsată să se usuce în bătaia soarelui și a brizei marine. Datorită acțiunii înviorătoare a apei, masajului făcut de

valuri și aerosolilor marini inhalați, ne simțim mai vii, mai puternici și mai bine dispuși.

Balneologii atrag, însă, atenția asupra grijii cu care trebuie urmată cura balneoclimaterică marină de către femei, deoarece climatul excitant al litoralului poate cauza tulburări organismului feminin. Astfel, băile de soare și de mare sint interzise în perioada menstruală și în timpul sarcinii peste luna a 5-a. Băile de soare sint contraindicate și în perioada menopauzei. În schimb, irigațiile vaginale cu apă de mare se practică cu bune rezultate în afecțiunile ginecologice, cum sint metroanexitele cronice. Apa de mare sterilizată a mai fost utilizată și sub formă de injecții subcutanate în cazuri de debilitate a sugarilor, scrofuloză tuberculoasă, limfatism, rahitism, dispepsii și diferite boli de piele.

Cura de băut apă de mare, întrebuintată încă de pe vremea romanilor, a fost reluată în zilele noastre datorită acțiunii de reglare a evacuirii intestinale, de resorbție a autotoxinelor intestinale și de normalizare a acidității gastrice, a secreției biliare și glicemiei, pe care o exercită această apă.

Alături de helio- și hidroterapia marină nu trebuie neglijat nici rolul tălmăduitor al băilor de nisip, utilizate în împachetări parțiale sau complete. Acțiunea lor se bazează pe căldura nisipului, pe excitația pe care o produce firele de nisip asupra tegumentelor și în special asupra nervilor periferici și pe absorbția continuă a respirației, care reprezintă un procedeu ușor și eficace de eliminare a toxinelor din organism.

Dr. Z. A. Barski

LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

Succesele și limitele chirurgiei estetice

Vă mai amintiți, poate, de Scarface, faimosul gangster american (erou al unui film interpretat acum mai bine de trei decenii de celebrul actor american Paul Muni), supranumit „omul cu o mie de fețe”? De fiecare dată cind era în primejdie de a fi arestat, faimosul personaj se supunea unei intervenții de chirurgie facială, care-i schimba total înfățișarea. Iată deci pe unul dintre beneficiarii chirurgiei corective sau cosmetice (denumită impropriu și „chirurgie estetică”) în scopuri deloc demne de imitat.

În cele ce urmează ne vom strădui însă să arătăm câteva din marile realizări ale chirurgiei cosmetice ale cărei progrese în corectarea diferitelor defecte, disfuncții sau malformații, cu scopul restituirii armoniei și frumuseții fizice, au putut fi asigurate datorită posibilității de a transplanta țesuturi. Aceste țesuturi pot fi transplantate în primul rând chiar de la bolnav, operație numită autoplastie sau autotransplantare și avind ca bază biologică capacitatea organismului de a cicatriza zona respectivă în regiunea donatoare, precum și de a integra transplantul prin aceleași fenomene de

esculap
esculap esculap
esculap esculap escula
esculap esculap escu
esculap esculap esculap
esculap esculap escu
esculap esculap esculap e
esculap esculap esculap e

cicatrizare. Ele mai pot fi transplantate prin homoplastie, adică de la alt individ de aceeași specie, fie el om viu sau cadavru. În fine, destul de rar, din cauză că sint respinse de organism, unele țesuturi pot fi recoltate pentru transplantare de la alte specii animale, cum se proceda, de pildă, cu mulți ani în urmă cu fildeșul, folosit în special în corectarea nasului turtit, operație numită heteroplastie, astăzi din ce în ce mai rar întrebuintată.

Succesele chirurgiei corective au sporit mai ales în ultimele două decenii, prin înlocuirea transplantelor țesuturilor cu implantate din materiale de altă origine decât biologică și fără structură țesutură, prezentind principalul avantaj al disponibilității lor nelimitate și în orice moment. Aceste aloplastii utilizează ca principale materiale de implantare tantalul, vitaliul, acrilatii, polivinilul, poliamidele (nylon, silon), poliuretanel (perlon), poliesterii (dacron, terilen), teflonul și — mai ales — siliconul.

Să luăm ca exemplu fața, regiunea cea mai expusă vederii și de aceea și cea mai solicitată pentru intervenții de chirurgie cosmetică. În cazul unor cicatrici vicioase extinse ale obrazilor, ele se extirpă prin excizii în mai mulți timpi, iar locul se acoperă aducind înainte pielea dinspre gît și ceafă. Negii, dacă sint mai mici de 1-2 cm diametru, se excizează direct; în cazul cind sint mai mari, se excizează și se acoperă apoi cu o grefă de piele. Angiomele (hemangiome, limfangiome) sint tratate prin diatermocoagulare sau aplicații de zăpadă carbonică, iar în unele cazuri se excizează și se acoperă cu grefe.

Frumoase rezultate s-au obținut în corectarea pe cale chirurgicală a unor malformații congenitale ale feței, dintre care cele mai frecvente sint buza de iepure și gura de lup. Trebuie să precizăm că tratamentul chirurgical al despicăturilor congenitale labiomaxilare se poate efectua chiar din primele zile de la naștere și în orice caz nu mai târziu de 3-4 luni, iar remodelarea părților despicate (buze, nări) se face simultan prin decolare și suturi executate cu măiestria unui adevărat Pygmalion.

O largă utilizare își găsesc metodele de corectare a deformațiilor mamare. Manifestată cel mai ades în perioada pubertății, spre adolescență, hipertrofia mamară (sini mari), se asociază de regulă cu un grad mai mic sau mai mare de ptoză mamară (sini căzuți). Operațiile de reducere și ridicare a mamelelor (mastopexie), la care se adaugă și remodelarea sinilor, sint destul de delicate, excizia chirurgicală a țesuturilor grasoase asociindu-se cu transplantare libere, cicatricile operatorii fiind practic invizibile. După operația de reducere și fixare a sinului este necesar a purta un soutien corespunzător timp de 4-6 săptămâni.

Hipoplaziile mamare sau micromastiile (sini mici) sint de obicei congenitale, manifestându-se însă abia la pubertate. Pentru corectarea acestor deficiențe, din cauza riscurilor terapeutice pe care le implicau tratamentele hormonale, în ultimii ani a fost utilizată pe scară largă introducerea prin incizie chirurgicală a unor bureți din materiale sintetice (silicon, teflon, poliuretanel etc.). Din păcate, așa cum s-a relatat în presa medicală, „moda” aloplastiilor mamare s-a soldat cu un mare procent de deformații monstruoase ale sinilor „siliconizați”.

Între succesele spectaculoase și riscurile unor neprevăzute rezultate negative, inclusiv acela al cancerizării țesuturilor „maltratate” în așa-zise scopuri „estetice”, se află și limitele unei discipline care trebuie consacrată exclusiv restabilirii armoniei și frumuseții fizice a omului.

Dr. Nikolai Mihailov

MAROC

O țară a surprizelor

Deși s-au împlinit patru ani de când ctreier Marocul în lung și-n lat, fac mereu noi descoperiri. Dar mai întâi câteva cuvinte despre Casablanca, orașul cel mai important.

Uneori se spune că orașul Casablanca nu-i încă Marocul, ci o lume aparte. Afirmatia cuprinde o parte de adevăr și una de neadevăr: oricum, însă, zecă la sută din populația țării e concentrată la Casablanca.

Orașul îi surprinde pe noii veniți. Un scriitor englez mi-a spus că în loc să găsească la Casablanca Africa cu exotismul ei, așa cum se așteptase când plecase din Londra, s-a trezit într-un univers quasideuropean cu toate atribuțiile civilizației moderne. Constatate absolut judicioasă, mai ales când e făcută de un turist care, după ce aterizează pe splendidul aeroport Anfa, străbate o autostradă ultramodernă ca să ajungă la somptuoasele hoteluri „Al-Mansour” sau „Marhaba”. La Casablanca există chiar cartiere care evocă City-ul londonez. Fațadele imobilelor sunt acoperite de tipătoarele panouri publicitare ale unor bănci, firme, agenții de voiaj. Aceste cartiere sînt, într-un fel, cartea de vizită a Casablancii, centrul comercial al țării.

Pe măsură ce te depărtezi de centru, zgîrie-norii dispar însă; în locul lor se înșiră căsuțele joase ale cartierelor muncitorești. Turistii nu ctreieră străduțele înguste, slab luminate de la periferie, nu vizitează cartierele de mahgernițe. De altfel, treptat-treptat, această tristă moștenire a colonialismului dispăre, barăcile sînt demolate și în locul lor se construiesc căsuțe albe, cochete. Noile zone rezidențiale sînt supranumite chiar „Takaddoum”, adică „progres”.

Setea de progres e omniprezentă în Maroc. Dar Marocul e și o țară cu tradiții musulmane profund înrădăcinate și ferm protejate de lege. Rabatul, ca-

purității islamice. E greu de crezut că nu-l despart decît patru ore de drum de Casablanca cu saloanele ei de coafură pariziană și cu baruri ca în Marsilia. Casablanca și Fes sînt două orașe total deosebite. Fes are străduțe înguste ca niște tranșee acoperite, formînd un fel de labirint din care turiștii, dacă nu sînt însoțiți de ghizi, nu mai pot ieși. De aceea autoritățile s-au îngrijit ca în oraș să fie mulți ghizi. E deajuns să îți se pară că te-ai rătăcit, că imediat răsar ca din pămînt un ghid care îți arată o plăcuță galbenă atestînd că este în slujba municipalității. În schimbul unei mici sume, însoțitorul te conduce prin pitoreasca Medina.

Fes e celebru pentru artizanii lui, care fabrică de secole splendide articoie de marochinărie, covoare. Meșteșugarii lucrează în stradă sau în ateliere cu ușile larg deschise. Încît vizitatorul poate intra înăuntru și urmări munca lor; meșterii îți oferă un scaun, intră în vorbă cu tine și sînt fericiți dacă cumperi ceva. În aceste străduțe poți vedea războaie de țesut antediluviene, auzi lovituri de ciocane, respiri izul acru de piei tăbăcite, încît dai imediat crezare ghidului care îți spune că de două sute de ani acolo nu s-a produs nici o schimbare.

La poalele munților Atlas se află Marrakech, un oraș în tonuri trandafirii. În plin centru, celebrul minaret al moscheii Kutubiya, cu o înălțime de 77 de metri. Orașul este foarte frumos. De nouă secole aceste pietre înaltă, cu liniile lor clasice, cu arhitectura riguroasă, un imm islamului.

Djamia al-Fna din Marrakech, unde se dau spectacolele populare, e un loc ce trebuie neapărat vizitat. Numere de circ, spectacole corale și orchestrale improvizate, imblinzitori de șerpi, investitori — pe scurt tot universul folcloric care poate fi oferit sub cerul liber. Se vînd suveniruri, se fac farmece

Vedere din Casablanca

pitala țării. Nu seamănă astfel de loc cu Casablanca. La Rabat te simți într-adevăr în Orient. La intrarea în hotelurile Tour Hassan sau Balima, vizitatorul e întîmpinat de un portar purtînd o djellaba albă și lungă pînă aproape de pămînt, un fes roșu-aprins și un pumnal la brîu. Și să nu credeți cumva că e vorba de un travesti; așa se îmbracă majoritatea țărănilor. De altfel și un mare număr de orașeni continuă să prefere lunga djellaba.

Dar mai ales anticul Fes este un oraș puritan, auster, un apărător sever al

și se oferă tot felul de remedii băbești. Fiecare se aranjează cum poate. Croitorii lucrează cu mare viteză, la mașini „Singer”, rochii și cămăși multicolore, luînd măsură clienților pe loc. Mașinile de scris țacăne în sectorul scribilor care întocmesc cereri, jalbe etc.

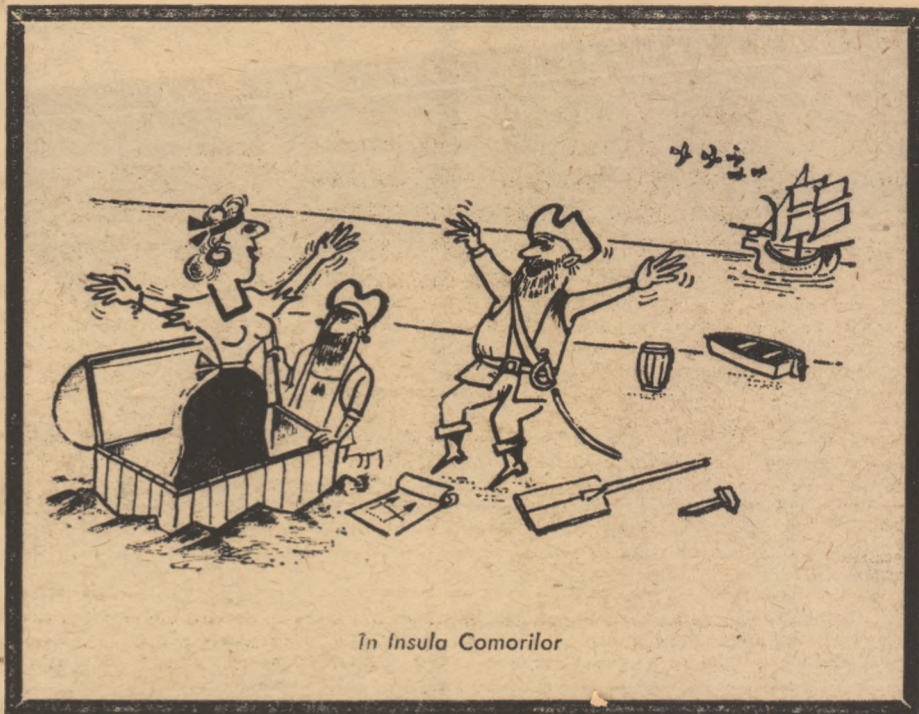
Marrakech pare în întregime un oraș al artelor. Pasiunea pentru cîntec, dans, artă aplicată e mai evidentă decît în oricare alt oraș marocan. La Marrakech pot fi admirate dansurile îndrăcite ale femeilor berbere, ritmurile triburilor din Sahara. Anual, în mai, se organizează festivaluri ale dansului, cîntecului și teatrului popular.

Tangerul are acum aspectul unui mic oraș de provincie. Odinioară, însă, mai ales în primii ani după război, avea proasta faimă de cuib de contrabandiști, asasini și spioni. La scurt timp după dobîndirea independenței, însă, Marocul a abolit statutul de oraș liber de care beneficia Tangerul, punînd astfel capăt domniei aventurierilor. Dar turiștii sînt și acum atrași de acest oraș căruia i s-au consacrat atîtea filme polițiste...

Un precept din Coran spune: „Privirea se bucură întotdeauna în fața spectacolului oferit de apă și de vegetație”. În Orient apa e sinonimă cu viața. Iar primăvara e pentru marocani o perioadă grea de așteptare a ploilor. În anii secetoși, această țară cu locuitorii harnici, care obțin uneori recolte de milioane de tone de grîu și orz, trebuie să importe cereale...

Cu toate acestea, Marocul are imense resurse de apă, evaluate la 110 miliarde m³, dar deocamdată sînt utilizate numai 2 miliarde. Guvernul dă o mare atenție lucrărilor de irigație. O treime din creditele planului pe cinci ani, recent adoptat, este alocată acestui scop...

V. Katin

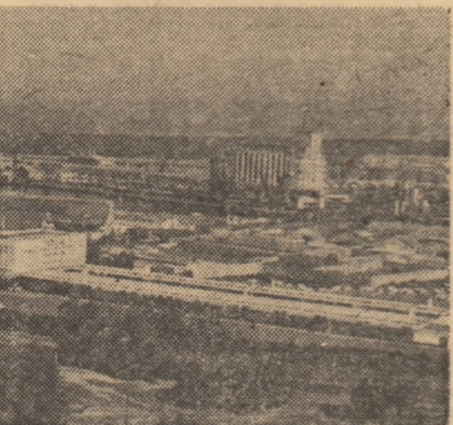

În Insula Comorilor

OLANDA ȘI BELGIA

Cînd hotarul trece prin dormitor...

Mai întîi, în Olanda... un indicator cu această inscripție: „Provincia belgiană Anvers”. Apoi un altul cu două nume pentru una și aceeași localitate: Baarle-Nassau și Baarle-Hertog... Ce să se fi întîmplat? Să fi greșit lucrătorii de la drumuri și șosele. Să fi fost vreo farsă a unor derbedei? Sau poate că eu nu înțelegem?

Nu, stimați cititori, nu era nici o greșală sau neînțelegere. Dar ne aflăm într-una din cele mai bizare formații politico-administrative de pe glob. Orașelul respectiv din provincia olandeză Brabantul de nord aparține parțial Belgiei.

Hotarul trece de-a lungul unei străzi, traversează o masă de biliard dintr-un local și taie de-a curmezeișul un dormitor. Case vecine fac parte din state diferite. Toate instituțiile orașenești sînt duble și acționează independent.

Despre viața orașului Baarle-Nassau-Hertog se vorbește întotdeauna cu o licărire jucăușă în priviri. S-a turnat chiar un film de lung metraj, evident o comedie. Milioane de spectatori s-au amuzat copios urmărind viața originalului oraș așa cum era prezentată în susamînta farsă.

Am ajuns la Baarle a doua zi după izbucnirea unui scandal. Într-un bar belgian cîțiva tineri dăduseră dovadă de prea multă energie. Proprietarul localului chemase poliția belgiană. Drept care tinerii fugiseră din bar și se oprișeră pe partea opusă — olandeză — a străzii. „Chemați poliția olandeză! Ne place mai mult” — strigau ei. Poliștii belgieni a rămas de cealaltă parte a străzii și și-a frecat nervos mîinile...

Într-o zi, din cauza fiecei unui măcelar din Baarle s-au ciocnit două automobile. Dar un polițist olandez aflat în preajmă n-a putut interveni întrucît trei roți ale mașinii staționau pe teritoriul belgian.

După cum se vede, dreptul internațional e respectat cu strictețe. Cei 3500 de olandezi și 2500 de belgieni din Baarle se orientează perfect în geografia politică a orașului lor. Locuitorii din Baarle cunosc toate legile, instrucțiunile și prevederile ambelor state,

Mai mult, cu neobișnutul talent de a găsi fisurile administrative, de a alege legile care îi avantajează și a le ignora pe cele nefavorabile.

Baarle are doi primari și două primării, două echipe de pompieri, două poște și două școli. Casele belgiene primesc curent de la o centrală electrică din Belgia, cele olandeze din Olanda. Există două biserică și două cimitire. Singura excepție o face conducta de apă. Apa e olandeză, iar țevile belgiene. Ah, dar și fanfara e una singură; se pare că nu s-au găsit destui instrumentiști pentru două. Dirijorul e olandez, iar locuitorul belgian.

La Baarle există case în care se desfășoară „o intensă activitate de trecere a graniței”, iar încălcarea regimului vamal e lucrul cel mai obișnuit. Într-o astfel de situație se află familia Marthuisen, care locuiește simultan în două state. Dormitorul se află în Belgia, iar sufrageria în Olanda. Soții Marthuisen au patru copii, toți cetățeni olandezi. „Cînd trebuia să se nască unul dintre ei, mutam patul în sufragerie”. De ce preferă cetățenia olandeză pentru copiii lor? „Dacă părinții sînt olandezi să aibă și copiii aceeași cetățenie”. Telefonul familiei Marthuisen e racordat la rețeaua olandeză, dar e instalat pe peretele belgian.

Străzile din Baarle au un singur nume, în schimb numerotarea caselor e dublă. De multe ori se întîmplă însă ca două case vecine să aibă același număr; pentru fiecare casă semnul distinctiv îl constituie culorile naționale de pe tablita cu numărul ei. Dar casa familiei Marthuisen are două plăcuțe cu două numere, soții au două adrese în state diferite, iar scrisorile le sînt aduse de doi poștași.

Dar să amintim cum și cînd s-a ajuns la această situație.

Povestea a început pe la sfîrșitul secolului XII. În vremea aceea, în istoria Olandei a apărut Gotfried van Schoten, care a devenit vasal al ducilor ce stăpîneau actualul teritoriu al Belgiei. Apoi au urmat o sumă de complicații juridice și successorale. În 1843, cînd a fost trasată frontiera dintre Belgia și Olanda, nimeni n-a cutezat să facă schimbări — dacă apa e situația de veacuri, așa să rămînă...

În felul acesta a luat naștere originalul oraș. În timpul războiului, Baarle a fost o localitate ieșită din comun, întrucît în Belgia administrația rămăsese în mîinile belgienilor, iar Olanda avea un regim clasic de ocupație. Baarle a devenit astfel un refugiu pentru mulți olandezi urmăriți de Gestapo (în oraș există un monument al doamnei Verhoeven, mamă a opt copii, împușcată de hitleriști, pentru că a ajutat 200 de piloți aliați să ajungă la Anvers).

S-ar părea că orice adult din Baarle-Nassau-Hertog ar putea obține diplome de doctor în drept. După cum nu-i mai puțin adevărat că ar putea dobîndi și una de profesor de încălcare a legilor.

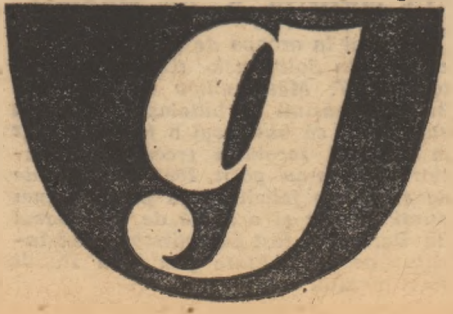
În Olanda există dispoziții severe în legătură cu orarul magazinelor, în Belgia însă ele pot rămîne deschise 24 de ore din 24. Magazinele din Baarle respectă versiunea belgiană.

În barurile belgiene e interzisă vînzarea băuturilor alcoolice, în Olanda nu există asemenea restricții. Cele 41 de localuri din Baarle au adoptat sistemul olandez.

De, e ciudat să locuiești într-un oraș, în care hotarul de stat trece peste o masă de biliard și rafturile unor magazine, unde poți sta în pat cu picioarele de o parte și capul de cealaltă parte a graniței. Ca în filme.

O. Bădrevici

globe
globul globul
globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul

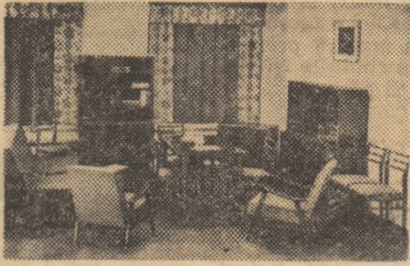

IPROFIL MĂGURA CODLEI

Str. Fabrica Nr. 11 Codlea-Braşov

Telefon 126

PRODUCE:

- Sufrageria „Codlea”
- Garnitura „Pal 319”
- Camere de tineret „Lămiţa”
- Fotoliu pat M.C.
- Fotolii „Nehoiul”
- Bucătăria „Poiana”

Reşta medicului

(Urmare din pag. 8-a)

M. NICCOLO — Adjud, Vrancea: în aortite sifilitice complicate cu fenomene de insuficienţă ventriculară stângă, posibilitatea continuării tratamentului antiulcetic este de discutat numai după ameliorarea simptomelor cardiace. Deci, în afara repausului fizic şi regimului dietetic, mai întâi medicaţie tonicardiacă (Digitală, Miofilin, Nefrix sau Ufrix) şi eventual Napoton sau Extraveral ca deconectante şi abia apoi tratamentul specific cu 1-2 serii anuale de Extencillin (Moldamin) 20 mil. u. + 12-15 injecţii Bismosal.

A. B. — Braşov: Folosiţi după bărbierit loţiunea Adam (Spray) care a apărut de curând în drogherii.

HORDUBAL — Cluj: Şi noi sintem de părere că sînt lipoame, formaţiuni grăsoase, benigne, fără importanţă. Este bine să faceţi un control medical periodic. Un tratament radical, în afară de cel chirurgical, nu există.

Dej: 1) Da, dar să nu abuzaţi. 2) Da. La efectul analgezic se adaugă cel tranchilizant. 3) Da. Acţiunea este separată, clordelazirul nu potenţează aspirina. 4) Intrebarea e vagă, ce înţelegeţi prin „crampe musculare interne şi externe”? 5) „Dermatozele zemuinde acute” constituie un întreg capitol de patologie

şi nu au un tratament unic. În impetigo-streptococic (bube dulci): Cloramfenicol 0,50 g., Hidrocortison fiole IV, Vit. A 300 000 u.i., Lanolină 5 g., D.S. ext. de uns de două ori/zi; vit. A + D2 3 X 4 cpr/zi, Romavit 2 X 1 cpr/zi, vit B1 3X 2 cpr/zi.

ION C. ZAHARIA — Dorohoi: Într-adevăr, căderea părului (alopecia) e mai frecventă la bărbaţi. Cauza nu este bine cunoscută: se pare că este vorba de o disfuncţie hormonală (de unde tratamentele pe bază de propionat de 17-testosteron) sau genetică. Dar în ultimul timp e din ce în ce mai frecventă şi alopecia idiopatică difuză a femeilor; cauza este necunoscută.

ELENA D. — Bucureşti: Pentru a face ca genele şi sprincenele să crească cât mai lungi şi mai dese, periaţi-le cu următoarea soluţie: Ulei de ricină 4 g., vaselină 10 g., ac. galic 1 g. Sensul periatului: de la rădăcină la vîrf. Pentru a da firelor de la sprincene vigoare şi direcţie, seara după demachiere, periaţi fiecare sprincenă cu o mică perie aspră. „În extreme” folosiţi... creionul dermatograf.

A. S. — Timişoara: Dacă radiografiile cotului, pumnului şi genunchiului vor arăta că nu aveţi închise cartilajele de creştere, mai aveţi şanse. Tratamentul trebuie condus de medicul endocrinolog.

predîndu - le la centrele de valorificare

am cumpărat unul plin!

Operaţia „MI”

(Urmare din pag. 4-a)

raţia nu izbutiră să ajungă la timp în preajma atolului. Totul era împotriva lui, în-ît la 0,15 Yamamoto renunţă la lupta de noapte; la 0,20 decmandă bombardarea Midwayului şi, în cele din urmă, la 2,55 dădu cel mai dureros ordin: „Cucerirea AF (Midwayului) se contramandază”.

„Yorktown” îşi găsi salvarea la Pearl Harbour. Căpitanul Backmaster aduse la bordul portavionului o echipă de reparaţii, care în cursul dimineţii încercă să înlăture devierea vasului. Distrugătorul „Hamman” fu ataşat la bordul lui spre a-l alimenta cu curent electric, pompe şi furtunuri de incendiu.

Căpitanul Yahati Tanabe privi pentru ultima oară în periscop. Portavionul se ridica ca un munte la o înălţime de 700 de yarzi. Ca să poată acţiona bine, Tanabe trebuia să se apropie mai mult de vas. Describe un semicerc, ca să ajungă în dreptul tribordului, apoi mai execută un viraj şi se plasă într-o poziţie excelentă...

Două torpile loviră portavionul, iar a treia distrugătorul „Hamman”, aflat lângă el. În trei minute, distrugătorul se scufundă, iar toţi cei de pe „Yorktown” trebuiră să părăsească din nou vasul, care se afundă cu repeziciune. Distrugătoarele din jur luară la bord pe supravieţuitori.

Imediat după ora 19, unitatea 16 operativă japoneză schimbă direcţia şi se îndreaptă spre est.

Şi pentru Midway se sfîrşise bătălia. Căpitanul Cyril Cimard şi marinarii lui, epuizaţi, se îndreptară, în sfîrşit, că japonezii plecaseră. În dimineaţa zilei de 7 iunie pe atol se înstăpini din nou liniştea.

LA DRUM LUNG

Cooperatia de consum

vă aşteaptă la unităţile sale de deservire turistică

COOP

RESTAURANT
HAN TURISTIC
BUFET-BRASERIE
CAMPING
cu CĂSUŢE

e bine să ştii unde poposeşti

ORADEA, HUEDIŢA, ALESDA, PIAŢA CRAIULUI, TURDA, CLUJ, IERNUT, TG. MUREŞ, SALCIŢA, TURMAN, BĂLAUSERI, SIGHISOARA, ALBA IULIA, SEBES, CILNIC, SIBIU, MIERCUREA DEAL, LOTRIŞOR, ORM. VILCEA, BREAZA, PLOIESTI, DOFTANA, VALEA URSULUI, PITEŞTI, GĂEŞTI, MĂTĂSĂRU, SĂFTICA, PADUREA MALU, PADUREA SINEŞTI, BUCUREŞTI, ROMANESTI, TIOANESTI, GIURGENI, YADU OII, HIRSOVA, M. KOGĂLNICEANU, CONSTANTA, NEGRU VODĂ

